

TROLLKVINNE: En tredjedel av antall dødsdommer i norske trolldomssaker ble avsagt i Finnmark, i et område som på 1600-tallet var meget sparsomt befolket, skriver Liv Helene Willumsen. Illustrasjon: En trollkvinne kaster heksegryten innhold på havet og forårsaker uvær, forlis og «mannemiste». Tegning fra Olaus Magnus bok om de nordiske folkene, første gang utgitt i Roma 1555. Foto: Granger Historical Picture Archive / Alamy Stock Photo

språklige elementer i minnetavlenes tekster. Det er nesten som en andakt hviler over rommet og bygningen. Atmosfæren forsterkes gjennom anslaget av mykhet i bygningens vegger av et tøylygende materiale og minnetavlene, som er trykt på silkeduker.

Arkitektoniske grep vektlegger ofrene og avsondrer det utedkommende. Opplevelsen av minnetavlene er umiddelbar, straks man kommer inn i rommet. Bruken av enkle symboler løfter frem individer, og antallet henrettede understrekes gjennom navn og repetisjoner. I glasspaviljongen løftes historien frem gjennom evig brennende ild og speil. Ved speilenes refleksjon reises det meget vanskelige spørsmål: Dersom den besøkende hadde levd på trolldomsprosessenens tid, hadde vedkommende da vært tilskuer eller deltaker?

Europas nordligste periferi. Steilneset minnested bidrar til å bære frem en del av historien som internasjonalt er nærmest

ukjent. At trolldomsprosesser gikk for seg i Europa vet de fleste, men at utløperne strakte seg til Europas nordligste periferi, er det ikke mange som kjenner til. Også i nasjonal sammenheng tilfører Steilneset minnested faktisk kunnskap om hvordan den nordligste landsdelen ble rammet.

Steilneset minnested har betydning som en påminnelse om en hendelse i historien som ikke skal tåles og gjennom den innsikt stedet formidler om overgrep på uskyldige mennesker. Innholdet har overføringsverdi; de mekanismer som vi ser tre i kraft under trolldomsprosessen har paralleller i vår egen tid, det være seg bruk av tortur for å presse frem tilståelser, maktutøvere med et farlig tankegods eller myndighetsutøvelse i en ideologisk rettsstat.

Dessuten blir Steilneset gjennom sin estetikk et blikkpunkt og et prisme der stråler fra ulike retninger brytes, og der historiens feilgrep får utfolde seg med all sin urett utlagt som synlig.

Dugnad og likebehandling

Derfor stiller jeg meg kritisk til at Knut Arild Hareide anbefaler en dugnadskampanje for ideelle bedrifter.

IDEELL SEKTOR
JULIA SANDSTØ

Praktikant i NHO Service og Handel,
gruppeleder i Vestby KrF

Knut Arild Hareide (KrF) brukte frontaledebatten 10. oktober til å invitere øvrige partier til en dugnad for ideell sektor. Dette er et viktig initiativ og en debatt som NHO Service og Handel er engasjert i. Vi ønsker at det skal være god plass for ideelle aktører, men frykter at «Det beste for brukeren» taper i en ideologisk kamp.

Regjeringens forslag til statsbudsjett gir ideelle drahjelp ved opprettelse av en tilskuddsordning for å dekke såkalte «historiske pensjonskostnader». Tilskuddet skal dekke kostnadene for ideelle aktører som har hatt offentlig tjenstepensjonsordning. Ved denne kompensasjonen vil det bli ryddet i «historiske forhold», og konkurransen mellom de private og ideelle blir mer rettferdig gjennom likere betingelser i fremtiden. Derfor støtter vi dette forslaget.

Mangfold er viktig. Innen helse- og sosialområdet er behovet for tjenester utømmelig. Det blir da merkelig å skulle støte ut krefter som er villige til å bidra og levere kvalitet. Angrepene mot private tjenesteleverandører kommer under fanen «velferdsprofitører». Profitør er et svært negativt ladet begrep som ble brukt for å beskrive landssvikere og andre som tjente penger på tyskerne under andre verdenskrig.

I helse og omsorg jobber helt vanlige mennesker, oftest kvinner. De er utdannet ved de samme offentlige eller diakonale institusjonene. De har de samme høye ambisjoner og faglige ståsted. Det er mildt sagt problematisk at man da må være tilknyttet en offentlig eller ideell organisasjon for å få anerkjent sitt sosiale engasjement. Burde vi ikke heller anerkjenne nye innovative fagmiljøer som er nyttige for velferdsstaten?

Kvinnelige gründere. Store byer som Bergen og Oslo har tidligere valgt å utvikle privat drift av sykehjem. Det betyr i praksis at noen av de dokumentert best drevne sykehjemmene i disse kommunene blir rammet. Det rammer også kvinnelige gründere, ildsjeler som brenner for å gjøre en forskjell. Blant NHOs medlemmer som driver sykehjem og hjemmetjenester er 7 av 10 ledere kvinner.

Majoriteten av disse kvinnene har jobbet som sykepleiere i offentlig sektor, og startet sin egen bedrift fordi de ønsker å ta i bruk nye løsninger og ideer. Det

er ingen som stiller seg skeptiske til en mannlig IT-gründer som selger tjenester til det offentlige, men når en kvinne selger «myke tjenester» kalles hun «profitør». Dette angrepet kommer som regel fra venstresiden. Mange kvinner føler seg både sinte og såret over denne svartmalingen. Paradoksalt er det at SV, som betegner seg selv som et feministisk parti, vil forby «profitt i velferden», legge ned private omsorgsbedrifter og fjerne kvinnelige gründere og ledere.

Skrekkseksempler. Det finnes skrekkseksempler på bedrifter som har beriket seg grovt. Det må avsløres og de må miste muligheten til å levere tjenester til fellesskapet. Eksempler på dårlige tjenester kan man selvsagt også finne i det offentlige. I en rapport om den norske helsenærings-

Det er ingen som stiller seg skeptiske til en mannlig IT-gründer som selger tjenester til det offentlige, men når en kvinne selger «myke tjenester» kalles hun «profitør».

gens verdi fra Menon (2017) og fra NHOs medlemsundersøkelser, fremgår det at selskaper innenfor barnevern i snitt tar ut åtte kroner per tjente hundrelapp. Private aktører innenfor sykehjemsdrift tjener kun tre kroner per hundrelapp i snitt, og 24 prosent av beløpet skattes til staten.

Seriøse aktører som leverer tjenester til det offentlige tar ikke ut store utbytter eller urimelig fortjeneste. Samspill mellom offentlig og privat (ideelle og andre private) kan gi en gevinst som man i dag ikke ser rekkevidden av. Vi trenger mer, ikke mindre, samarbeid for å lage gode løsninger i velferden.

Bred enighet. Derfor stiller jeg meg kritisk til at Knut Arild Hareide så heftig og ensidig anbefaler en dugnadskampanje for ideelle bedrifter. På Stortinget er det bred enighet om å ivareta den ideelle sektor. Ideell sektor har en egenverdi som det er viktig å bevare. Men når ideelle eller andre private leverer tjenester på vegne av det offentlige, bør ingen få særbehandling på bakgrunn av organisasjonsform. Norge har tøffe tider i vente med en stadig voksende eldre befolkning, og vi trenger alle sektorer for å sikre en bærekraftig velferdsstat.

SI DIN MENING!

verdidebatt.no/